

Om Gertrud (Envastsdotter) Kansten se F. de Brun i PHT 1920, s. 135–136, och W. Koppe, Lübeck-Stockholmer Handelsgeschichte im 14. Jahrhundert (1933), s. 234 f.

Om Gertrud Kanstens grundande av S:t Andreas' prebenda i S:t Nikolai kyrka i Stockholm se brev 1370 8/10 (DS nr 8213). Se även brev 1381 11/8 (SDHK nr 11964), i vilket Gertrud får ärkebiskop Birger Gregerssons tillstånd att för S:t Andreas' prebenda inrätta ett särskilt altare i Uppsala domkyrkas kor. Gertrud Kanstens prebenda var den ena av två tillägnade sankt Andreas i Uppsala domkyrka; den andra grundades av Gertruds syster Kristina Envastsdotter (Skörbytta). Angående dessa prebendor, som före 1444 förenades till en prebenda, se G. Dahlbäck, Uppsala domkyrkas godsinnehav (1977), s. 134–135.

Om syslomannen och kaniken Sigvast Olofsson se kommentaren till DS nr 10130.

Angående Högby se DMS, Uppland 1:2, s. 109; om Säby (även Skarpasäby) se DMS, Uppland 1:6, s. 65 f.

Om brevet se Koppe, a.a., s. 236.

Nos Birgerus diuina miseracione · archiepiscopus Vpsalensis tenorepresencium recognoscimus et recognoscendo fatemur, quod circumspecta matrona domina Gertrudis Kanstens de Stocholmis · pia consideracione ducta ad laudem Dej et sue sanctissime matris Marie et ad honorem sancti Andree apostoli quandam prebendam in ecclesia nostra Vpsalensi nostro nostrique dilecti capituli adhibito consensu fundauit et pro corpore ipsius prebende siue vicarie comparari actu fecerat sex · marchatas terre, videlicet quatuor *marchas* terre in Høghaby parrochie Næs, duodecim oras in Skarpasæby parrochie Dalby ac dimidiam *marcham* terre in Brunby¹ parrochie Laggahæradhe pro quingentis *marchis* denariorum Sueuicane monete, constituens eas et assignans · reuerendo viro domino Siguasto canonico et yconomo dicte nostre ecclesie Vpsalensis · tali condicione adiecta, quod prebendatus sacerdos · presentatus per ipsam in choro Vpsalensi deseruiens · triginta *marchas* denariorum · ab ipso yconomo percipere debeat quolibet anno · in terminis prebendatis aliis assignatis / ad tres missas celebrandas in qualibet septimana, videlicet vnam de sancta Trinitate · secundam de beata Virgine / et terciam pro defunctis / vnam quoque missam de sancto Andrea apostolo in quolibet mense annis singulis · obligatus. Datum Stocholmis anno Dominj Millesimo ccc^olxxx^o · die beate Cecilie virginis, sub nostro sigillo.

På baksidan: Quatuor *marche* terre in Høghaby, xij ore in Skarpasæby, dimidia *marcha* terre in Brunby pro corpore prebende in ecclesia Vpsalensi per Gertrudem Kanstens fundat[*ricem*]^a emuntur pro quingentis *marchis*.

Sigill: spetsovalt av brunt vax, endast fragment av nedre delen, 4,5 x 3,8 cm (för bättre bevarat ex. se brev 1377 22/2, DS nr 9426): [...]grac[...].

^a Så supplerat här; efter fundat kan endast ett oläsligt skrivtecken skönjas.

¹ Oidentifierad by i Lagga socken. Kan möjligen åsyfta Brunnby i Östuna socken (OAU).

10286

1380 november 25

Kumla ting

Hagbard Håkansson överlåter med samtycke av sin hustru Ramfrid och sin son Bengt på tinget i Kumla på Katarinadagen 1380 till Sven i Solberga 10 ½ örtugland jord i Torp i Kumla socken och två tredjedelar av

(ängen) Smörtuvan – två tredjedelar eftersom en tredjedel ägs av Törne – i Säby (i Kumla socken). Utfärdaren och hans hustru avhänder sig och sina arvingar egendomarna och överläter dem med alla tillagor till Sven och hans arvingar som evig ägodel. Utfärdaren mottar som mellangift av Sven 20 mark i reda penningar och 10 mark i oskuret kläde i så goda penningar att 6 mark gäller för en lödig, vidare ett tvåårigt föl, en silversked och en sidenslöja. Fastar var Gudmund i Brånsta, Lars Lille i Sånnersta, Germund i Örsta, Olof i Vesta, Jöns i Vesta, Nils Vigersson i Ålsta, Peter Bred i Ålsta, Hemming i Rösavi, Erik i Björka, Nils Gervatsson, Joar i Byrsta och Olof Bengtsson. Förskiljoman är Nisse Skytte, häradshövding i Östra tredingen i Kumla härad.

Utfärdaren beseglar tillsammans med riddaren Birger Ulfsson, Nisse Skytte och Filip i Köpberga.

Avskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebok, hs B 16, fol. 58r–v, nr 86, Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11784.

Nisse "Skotsa" eller "Skötla" bör vara identisk med underhäradshövdingen Nisse Knutsson Skytte; se J. E. Almquist, Lagsagor och domsagor i Sverige I (1954), s. 180, samt exempelvis brev 1381 29/6 (SDHK nr 11930) och 1385 9/4 (SDHK nr 12848).

Jämför brev 1385 12/3 (SDHK nr 12827) med omnämmanden av delvis samma jord och personer. Ängen Smörtuvan ingår i sin helhet även i ett skifte 1435 16/1 (SDHK nr 22294).

Transaktionen anges i brevtextran som ett jordskifte, men i den mellangift som utfärdaren mottar ingår ingen jord. Jämför dock not a.

Allom skall witterlict wara bådhe thom som nu äru oc här epter komma at areno äpte Gudz byrdh M ccc lxxx å Sancta Katrinæ dagh jac Hagbordh Haquonsson medh mina hustru Ramfridhe närwaro oc god wilia oc minss sons Bänctz a satto thingh i Kumblum hafwer giort eet jordaskipte medh Suene i Solberghum¹ suå at iac hafwer gifwit honum half ällöffte örtog land iord liggjande i Thorpe i Kumbla sokn oc^a tuälotana å Smörthufno aff tuelotomen för thy a the förnämpdo Smörthufno ligger thridthiungen ther Thörne äctä i Säby. Oc af hände jac oc min hustru thät förnämpda goz oss oc wårom arfwom och hemola thet them förnämpda Swene oc hans arfwom medh allom sine tilläghom bådhe i wåto oc i thorro ängo vndan takno til äwerdelika ägho. Framledhis jac Hagbord^b kännis mic hafwa^c vpburit aff thöm förnämpda Swene til wild² tiugho mark päninger reedha oc tio mark i oskorno klädho suå godha paninga som sex mark gaa för ena lodhogha mark. Ther till een fola å twäggia wintra oc ena silfskedh, eet silkestrick. Til thäss mera wisso äru thässe fasta Gudmunder ij Bronostum³, Lafrins Litle i Sandastom⁴, Girmunder ij Öroxtom⁵, Olauer ij Weedzstom⁶, Joniss i Wedzstom, Niclis Wiggersson i Aloxtom⁷, Pater Bredher samma stadh, Häminger i Rösawij⁸, Eriker i Bijrkom⁹, Niclis Geruatasson, Joor i Bijrastom¹⁰, Olauer Bänchtson. Oc förskila man är Nisse Skotsa häredz höfthinger i Östersta thridingx i Kumbla heredh för thetta skipte. Til | thäs mere witnisbyrdh bedhis iac hedherlikss manz incigle herra Birgers Vlfssons riddara, Nissa Skötla, Philipus i Köpberghe¹¹ medh mino äghno incigle. Datum anno, die et loco supradictis.^d

Sigillavritningar: nr 1, 3 och 4 endast remsor; nr 2 runt (heraldiskt sigill motsvarande SMV II, s. 747): [...]^e onis^e [...].

^a Möjligen fel för för; jfr 'jordaskipte' och kommentaren ovan. ^b Efter rättelse från Hagborg. ^c Ska möjligen läsas hafwä. ^d 1380 i marginalen. ^e Föregås av bokstav liknande R.

¹ Solberga i Hallsbergs eller Lerbäcks socken. ² För betydelsen 'mellangift' se Söderwall: vild 7, och G. Hafström i Rättshistoriska studier 1 (1951), s. 167–168. ³ Brånsta i Kumla socken. ⁴ Sånnersta i Kumla socken. ⁵ Örsta i Kumla

socken. ⁶ Vesta i Kumla socken. ⁷ Ålsta i Hallsbergs socken. ⁸ Rösavi i Kumla socken. ⁹ Björka i Kumla socken. ¹⁰ Byrsta i Kumla socken. ¹¹ Köpberga i Stora Mellösa socken.

10287

1380 november 26

Holmger Tomasson, underhäradshövding i Trögd på riddaren Karl Ulfssons vägnar, dömer mellan Simon Djäken och hans grannar i Dräggesta (i Vallby socken), på så sätt att Simon ska anlägga en farväg för sina grannar norr om sin bytomt. Farvägen ska vara lika stor som den gamla som gick söder om hans tomt. De tolv männen Jon i Kroby, hans granne Björn (i Kroby), Nils (i Kroby), Matts Smed, Håkan i Lidingby, Halsten Petersson, Nils Martinsson, Jöns Ödgersson, Lars Ympare, Erik i Folsberga, hans granne Ingevald (i Folsberga) och Jordan (i Folsberga) granskade farvägen och intygade att den är lika god, jämn och rak som den som tidigare gick söder om byn och att den är markerad med råmärken i enlighet med domen.

Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (20,9 x 9,1 cm; 11 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11785.

Regest: RPB nr 1540.

Om Holmger Tomasson (sparre) som häradshövding i Trögd, se J. E. Almquist, Lagsagor och domsagor i Sverige I (1954), s. 58, och DMS, Uppland 1:9, s. 24.

Om Simon Djäken (delad sköld, övre fältet schackrutat) se DMS, Uppland 1:9, s. 197 f.

Om orterna se DMS, Uppland 1:9.

Meth · thesso mino brewe kænnsis jak Holmger Thomason · a ærlighs riddara vegna · herra Karls Wlfsson wndehærædzhøffdinge j Trøgd · mik dømt hawa · en farwegh mellom Sýmons Diekn ok hans grannæ i Dræggissom · i thessa mattu · at Sýmon Diekn skal sinom grannom wt giua · nordan aff sinne býatompt · swa storan farwegh · som sunnan widher hans tomt förra lagh / Hwilcan farwegh · thesse tolff · skudado · ok sworo · swa godan · gildan^a oc iæmgenan · som thæn som før sunnan wm býin lighat^b haffde · oc meth raom · nither laghdo · / æpter minom^c dømme / Først war · Jon i Krokaby¹, Biorn hans granne / oc Niclis i sama býnom / Mathis Smidher · / Haquon i Ledungaby², Halsten Pederson · / Niclis Martenson · Jønis Ødgerson · Laurens Impare · Ericer i Folsberghe^{d,3} · Ingeualder hans granne · / Iordan i sama býnom · / Scriptum anno Domini Millesimo ccc^o lxxx^{mo}, die lune^e proximo ante · festum beati Andree apostoli · sub sigillo meo · in testimonium premissorum ·

Sigill: runt av ofärgat vax i sigillpåse av ljusbrunt linne, diameter 2,4 cm (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 112): S' : Hogeri[...].

^a Bokstaven l över raden. ^b Bokstaven t rättad från n. ^c Föregås av överstruket døma. ^d Bokstaven s rättad från b. ^e Bokstäverna n och e på ömse sidor om tvärgående lagning i pergamentet.

¹ Kroby i Vallby socken. ² Lidingby i Vallby socken. ³ Folsberga i Vallby socken.